

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2014. gada 3. aprīlī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Vide — Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība — Direktīva 92/43/EEK — Kopienas nozīmes teritorijas — Tādas teritorijas statusa pārskatīšana vides piesārņojuma vai degradācijas rašanās gadījumā — Valsts tiesiskais regulējums, kurā attiecīgām personām nav paredzēta iespēja lūgt tādu pārskatīšanu — Rīcības brīvības pēc savas iniciatīvas uzsākt minētā statusa pārskatīšanas procedūru piešķiršana kompetentajām valsts iestādēm

Lieta C-301/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Consiglio di Stato* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 29. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 20. jūnijā, tiesvedībā

Cascina Tre Pini Ss

pret

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,

Regione Lombardia,

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino,

Comune di Somma Lombardo.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], Dž. Arestis [*G. Arestis*] (referents), Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre A. Impellicēri [*A. Impellizzeri*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 16. maija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Cascina Tre Pini Ss* vārdā — *E. Cicigoi, avvocatessa*,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *A. De Stefano, avvocato dello Stato*,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *D. Hadroušek*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *F. Moro* un *L. Banciella*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2013. gada 20. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 92/43”), 9. un 11. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Cascina Tre Pini Ss* (turpmāk tekstā – “*Cascina*”), saskaņā ar Itālijas tiesībām dibinātu sabiedrību, un *Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare* (Vides un sauszemes un jūras teritorijas aizsardzības ministrija, turpmāk tekstā – “*Ministero*”), *Regione Lombardia* (Lombardijas reģions), *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministru padomes kanceleja), *Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino* (Tičīno ielejas dabas parka konsorcijs) un *Comune di Somma Lombardo* (Sommas Lombardo pašvaldība) saistībā ar teritorijas, kurā atrodas zemesgabals, kuras īpašniece ir *Cascina*, Kopienas nozīmes teritorijas (turpmāk tekstā – “KNT”) statusa pārskatīšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 92/43 2. pantā, kurā definēti tās mērķi, ir noteikts:
 - “1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas [EK] līgums.
 2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgs.
 3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.”
- 4 Šīs direktīvas 3. pantā, ar kuru tiek noteikta *Natura 2000* tīkla izveide, ir paredzēts:
 - “1. Izveido saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas [turpmāk tekstā – “IADT”] un kura nosaukums ir *Natura 2000*. Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā.

Natura 2000 tikls iekļauj īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot [Padomes 1979. gada 2. aprīļa] Direktīvu 79/409/EEK [par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 103, 1. lpp.)].

2. Dalībvalsts iesaistīšanās *Natura 2000* tīkla izveidē ir proporcionāla tam, kādā mērā tās teritorijā ir pārstāvēti 1. punktā minētie dabisko dzīvotņu veidi un sugu dzīvotnes. Tāpēc dalībvalstis saskaņā ar 4. pantu nosaka [ĪADT], ņemot vērā 1. punktā izklāstītos mērķus.

3. Ja dalībvalstis to uzskata par vajadzīgu, tās cenšas uzlabot tīkla ekoloģisko vienotību, saglabājot un attiecīgā gadījumā veidojot ainavas iezīmes, kas ir būtiski svarīgas savvaļas faunai un florai, kā minēts 10. pantā.”

5 Direktīvas 92/43 4. pantā ir šādi sīki noteikta ĪADT saraksta izstrādes procedūra:

“1. Pamatojoties uz III pielikumā (1. posms) izklāstītajiem kritērijiem un attiecīgo zinātnisko informāciju, katra dalībvalsts piedāvā teritoriju sarakstu, tajā norādot, kuri I pielikuma dabisko dzīvotņu veidi un kuras II pielikuma sugas, kas ir vietējās sugas tās teritorijā, sastopamas minētajās teritorijās. [...] Attiecīgā gadījumā dalībvalstis ierosina pielāgot sarakstu, ņemot vērā 11. pantā minēto uzraudzības pasākumu rezultātus.

Trīs gados pēc šīs direktīvas izziņošanas sarakstu nosūta Komisijai, pievienojot informāciju par katru no teritorijām. [...]

2. Pamatojoties uz III pielikumā (2. posms) izklāstītajiem kritērijiem un ņemot vērā gan dalījumu septiņos biogeogrāfiskajos rajonos, kas minēti 1. panta c) punkta iii) apakšpunktā, gan visu 2. panta 1. punktā minēto teritoriju, Komisija pēc vienošanās ar katru dalībvalsti sagatavo [KNT] saraksta projektu, kura pamatā ir dalībvalstu saraksti un kurā norāda teritorijas, kur sastopami viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas.

[...]

Izraudzīto [KNT] sarakstu, kurā norādītas vietas, kur atrodams viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas, pieņem Komisija saskaņā ar 21. pantā paredzēto procedūru.

3. Sarakstu, kas minēts 2. punktā, izveido sešos gados pēc šīs direktīvas izziņošanas.

4. Tiklīdz [KNT] ir apstiprināta saskaņā ar 2. punktā paredzēto procedūru, attiecīgā dalībvalsts cik vien iespējams īsā laikā, bet ne vēlāk kā sešos gados piešķir minētajai teritorijai [ĪADT] statusu, nosakot prioritātes saskaņā ar attiecīgo teritoriju nozīmīgumu I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu vai II pielikuma sugu saglabāšanā vai atjaunošanā tām labvēlīgā aizsardzības statusā un teritoriju nozīmīgumu *Natura 2000* tīkla vienotībā, kā arī saskaņā ar noplicināšanās vai bojā ejas draudiem, kam pakļautas šīs teritorijas.

5. Tiklīdz teritoriju iekļauj 2. punkta trešajā daļā minētajā sarakstā, uz to attiecas 6. panta 2., 3. un 4. punkts.”

6 Minētās direktīvas 6. panta, ko piemēro ĪADT, 2.–4. punktā ir paredzēts:

“2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai [ĪADT] novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot

vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

[..]”

7 Šīs pašas direktīvas 9. pantā ir noteikts:

“Komisija saskaņā ar 21. pantā izklāstīto procedūru regulāri pārskata *Natura 2000* tīkla nozīmi 2. un 3. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanā. Šajā sakarā var lemt par [ĪADT] svītrošanu no šādu teritoriju saraksta, ja to attaisno dabiska attīstība, kas novērota saistībā ar 11. pantā paredzētajiem uzraudzības pasākumiem.”

8 Direktīvas 92/43 11. panta redakcija ir šāda:

“Dalībvalstis veic 2. pantā minēto dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa uzraudzību, īpašu uzmanību pievēršot prioritārajiem dabisko dzīvotņu veidiem un prioritārajam sugām.”

Itālijas tiesības

9 Itālijas Republikas prezidenta 1997. gada 8. septembra Dekrēta Nr. 357 par Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību transponēšanu (*decreto del Presidente della Repubblica n. 357 – Regolamento recante attuazione della direttiva 92/43/CEE relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali, nonché della flora e della fauna selvatiche*) (1997. gada 23. oktobra *GURI* Nr. 248 kārtējais pielikums) redakcijā, kas piemērojama pamatlaietā (turpmāk tekstā – “RPD Nr. 357/97”), 1. pantā RPD Nr. 357/97 piemērošanas joma ir definēta šādi:

“1. Šajā dekrētā ir regulētas procedūras Direktīvā [92/43] paredzēto dabisko un daļēji dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzības pasākumu veikšanai, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes, kas norādītas A pielikumā, kā arī floras un faunas sugas, kas minētas šī dekrēta B, D un E pielikumā.

2. Šajā dekrētā regulēto procedūru mērķis ir nodrošināt, lai tiktu saglabāts vai atjaunots to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgas aizsardzības statuss, kas ir Kopienā nozīmīgs.

3. Šajā dekrētā regulētajās procedūrās ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.

[..]”

10 RPD Nr. 357/97 3. pants ir izteikts šādā redakcijā:

“1. Reģioni un Trento un Bolcāno autonomās provinces sastāda to teritoriju sarakstu, kurās sastopami A pielikumā uzskaitītie dzīvotņu veidi un B pielikumā minētās sugu dzīvotnes; tie nosūta šo sarakstu Vides un teritorijas aizsardzības ministrijai, lai tā Komisijai var nodot [..] ieteikto [KNT] sarakstu [..] saskaņota [ĪADT] Eiropas ekoloģiskā tīkla, kura nosaukums ir “Natura 2000”, izveidošanai.

2. Vides un teritorijas aizsardzības ministrija, vienojoties ar katru attiecīgo reģionu, dekrētā nosauc 1. punktā paredzētās teritorijas, proti, [IADT], vēlākais 6 gadu laikā, sākot no brīža, kad Komisija izveido teritoriju sarakstu.

[..]

4. a Reģioni un Trento un Bolcāno autonomās provinces, lai nodrošinātu Direktīvas [92/43] funkcionālu transponēšanu un datu atjaunošanu, arī attiecībā uz direktīvas 19. pantā paredzētajiem pielikumu grozījumiem, pamatojoties uz 7. pantā paredzētajām uzraudzības darbībām, regulāri pārskata teritoriju piemērotību direktīvas mērķu īstenošanai. Pēc šīs pārskatīšanas tie var izteikt Vides un teritorijas aizsardzības ministrijai priekšlikumu atjaunināt teritoriju sarakstu, to robežas un attiecīgā administratīvā dokumenta saturu. Vides un teritorijas aizsardzības ministrija nodod priekšlikumu Komisijai [..], lai tā veiktu direktīvas 9. pantā paredzēto pārskatīšanu.”

11 RPD Nr. 357/97 7. pantā par uzraudzības procedūru ir noteikts:

“1. Vides un teritorijas aizsardzības ministrija pēc konsultēšanās ar Lauksaimniecības un mežsaimniecības politikas ministriju un Valsts Savvaļas faunas institūtu to kompetences ietvaros, kā arī Pastāvīgo konferenci attiecībām starp valsti, reģioniem un Trento un Bolcāno autonomajām provincēm dekrētā definē uzraudzības, [savvaļas īpatņu] iegūšanas un atkāpju, ko izdara attiecībā uz augu un dzīvnieku sugām, ko aizsargā ar šo dekrētu, noteikšanas pamatnostādnes.

2. Reģioni un Trento un Bolcāno autonomās provinces, pamatojoties uz iepriekšējā punktā paredzētajām pamatnostādnēm, veic pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt Kopienā nozīmīgu, it īpaši par prioritārām uzskatāmu, sugu un dzīvotņu aizsardzības statusa saglabāšanu un uzraudzību, informējot 1. punktā minētās ministrijas.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 12 *Cascina* ir zemesgabala, kas iekļauts teritorijā “Brughiera del Dosso” un atrodas *Comune di Somma Lombardo* teritorijā netālu no Milānas–Malpensas lidostas Lombardijā, īpašniece. 2002. gadā šī teritorija ir tikusi iekļauta Tičīno ielejas dabas parka, kas izveidots ar *Regione Lombardia* likumu, teritorijā.
- 13 Ar *Regione Lombardia Giunta regionale* (reģionālā izpildinstitūcija) 2003. gada 8. augusta lēmumu minētā teritorija saskaņā ar RPD Nr. 357/97 3. pantu tika ieļauta to teritoriju sarakstā, kuras tiek ieteiktas kā KNT. Šī pati teritorija pēc tam ar Komisijas 2004. gada 7. decembra Lēmumu 2004/798/EK, ar ko atbilstīgi Padomes Direktīvai 92/43/EEK pieņem Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu kontinentālajam bioģeogrāfiskajam reģionam (OV L 382, 1. lpp.), tika iekļauta KNT sarakstā. *Brughiera del Dosso* teritorija tāpat tika klasificēta par KNT atbilstoši *Ministero* 2005. gada 25. marta dekrētam.
- 14 Pa to laiku Milānas–Malpensas lidostā tika veikta paplašināšana, kas bija paredzēta Malpensas apvidus attīstības plānā, kurš apstiprināts ar 1999. gada *Regione Lombardia* likumu. *Cascina* norāda, ka šajā plānā ir paredzēta *Comune di Somma Lombardo* teritorijā atrodošos platību izmantošana komerciālām un ražošanas iekārtām. *Cascina* apgalvo, ka šīs lidostas gaisa satiksmes pakāpeniskais pieaugums ir izraisījis ekoloģisku kaitējumu *Brughiera del Dosso* teritorijā.
- 15 Uzskatidama, ka *Brughiera del Dosso* teritorijas ekoloģiskā kvalitāte ir apdraudēta, *Cascina* 2005. gadā lūdza *Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino* kā par šīs teritorijas apsaimniekošanu atbildīgajai organizācijai veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu minētās teritorijas vides degradēšanos.

- 16 Tā kā atbilde netika saņemta, *Cascina* 2006. gadā iesniedza *Ministero* brīdinājumam līdzvērtīgu lūgumu, balstītu uz Direktīvas 92/43 9. pantu un RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punktu, lai panāktu, ka šai pašai teritorijai tiek noteiktas jaunas robežas vai tā tiek svītrotā no KNT saraksta, jo tās skatījumā piemērojamajā regulējumā paredzētie faktiskie un juridiskie nosacījumi, kā arī it īpaši šīs direktīvas III pielikumā norādītie kritēriji tādu teritoriju atlasei, ko var noteikt par KNT, vairs nav atbilstoši. *Cascina* interese panākt šo jaunu robežu noteikšanu vai šo svītrošanu izrietot no tā, ka īpašuma tiesības uz tās zemes gabalu, kas ietilpst *Brughiera del Dosso* teritorijā, ir ietekmējis ierobežojošais regulējums, kurš reglamentē KNT un kuram ir pakļauta jebkura zemes transformācijas darbība. Šis ierobežojums kavējot zemes lietošanas kategorijas maiņu, kaut gan Malpensas apvidus attīstības plānā tāda maiņa esot paredzēta.
- 17 Ar 2006. gada 2. maija lēmumu *Ministero* atzina, ka tā nav kompetenta izskatīt lūgumu un aicināja *Cascina* vērsties *Regione Lombardia*, uzsverot, ka saskaņā ar RPD Nr. 357/97 3. pantu reģioni ir tie, kas nosaka attiecīgās teritorijas un nosūta tai sarakstu. Tādējādi *Cascina* atkārtoti iesniedza savu lūgumu *Regione Lombardia*, kas ar 2006. gada 26. jūlija lēmumu to noraidīja, jo šis lūgums “varot tikt ņemts vērā tikai tad, ja [*Ministero*] reģioniem pieprasa uzsākt [RPD Nr. 357/97] 3. panta 4.a punktā paredzēto procedūru”.
- 18 Tā kā iestāde atteicās lemt par tās lūgumu, *Cascina* cēla prasību *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijas reģiona administratīvā tiesa) pirmajā instancē par abiem šiem lēmumiem, norādot uz *Ministero* un *Regione Lombardia* bezdarbību. Turklāt šajā prasībā tā pieprasīja atlidzināt zaudējumus.
- 19 Ar 2009. gada 15. decembra spriedumu šī tiesa noraidīja šo prasību pilnībā. Šajā spriedumā minētā tiesa konstatēja, ka ar RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punktu reģioniem KNT noteikšanā ir piešķirtas iniciatīvas un priekšlikumu ierosināšanas pilnvaras, tāpēc *Ministero* nevar tikt pārņemta bezdarbība. Šī pati tiesa *Regione Lombardia* lēmumu turklāt interpretēja nevis kā atteikumu rīkoties, bet kā nodoma *Brughiera del Dosso* teritoriju, neraugoties uz piesārņojumu, saglabāt KNT sarakstā izpausmi, tāpēc lūgums konstatēt šī reģiona bezdarbību tāpat nav apmierināms.
- 20 Par šo spriedumu *Cascina* iesniedza apelācijas sūdzību *Consiglio di Stato* (Augstākā administratīvā tiesa). Tā it īpaši apstrīd šajā pašā spriedumā sniegto RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punkta interpretāciju un apgalvo, ka šī norma Direktīvas 92/43 kontekstā liek uzskatīt, ka ne tikai reģioniem, bet arī attiecīgajai valstij ir iniciatīvas pilnvaras pārskatīt KNT sarakstu, kas padara *Ministero* atteikšanos izskatīt tās 2006. gadā iesniegto pieteikumu par pretiesisku.
- 21 *Consiglio di Stato*, kurai, lai izšķirtu strīdu, jāizvērtē šīs argumentācijas pamatotība, šaubās tostarp par to, vai ar šīs direktīvas noteikumiem attiecīgajai valstij, tāpat kā reģioniem, šī saraksta pārskatīšanai ir piešķirtas iniciatīvas pilnvaras, kuras minētā valsts vajadzības gadījumā var īstenot reģionu vietā. Tāpat šī tiesa vēlas noskaidrot, vai šīs pilnvaras var īstenot ne tikai pēc pašas kompetentās administratīvās iestādes iniciatīvas, bet arī pēc privātpersonas – zemesgabala, kas ietilpst minētajā sarakstā iekļautā teritorijā, īpašnieka – lūguma un vai dalībvalstu rīcībai jāizpaužas kā pārskatīšanai, pat šīs teritorijas svītrošanai no saraksta, ja tās novēro izmaiņas salīdzinājumā ar sākotnējo šīs teritorijas stāvokli. Minētā tiesa izsaka arī šaubas par šajā ziņā nozīmīgo minētās direktīvas noteikumu interpretāciju.
- 22 Šādos apstākļos *Consiglio di Stato* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [92/43] 9. un [11]. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu (RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punkts), kurā ir paredzētas reģionu un autonomo provinču tiesības pēc savas iniciatīvas piedāvāt Kopienā nozīmīgu teritoriju pārskatīšanu, nenosakot šīm pārvaldes iestādēm pienākumu rīkoties, gadījumā, ja privātpersonas – KNT ietilpstošo teritoriju īpašnieces – pamatoti lūdz īstenot šādas tiesības, vismaz tad, kad privātpersonas norāda uz teritorijas vides degradēšanos?

- 2) Vai Direktīvas [92/43] 9. un [11]. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu (RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punkts), kurā ir paredzētas reģionu un autonomo provinču tiesības pēc savas iniciatīvas piedāvāt KNT pārskatīšanu pēc periodiska novērtējuma veikšanas, nenosakot konkrētu termiņu šī novērtējuma veikšanai (piemēram, ik pēc diviem gadiem, ik pēc trim gadiem utt.) un neparedzot, ka par šī periodiskā novērtējuma uzsākšanu tiek darīts zināms ar kāda paziņojuma palīdzību, lai ieinteresētajām personām būtu iespēja iesniegt savus apsvērumus vai priekšlikumus?
- 3) Vai Direktīvas [92/43] 9. un [11]. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu (RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punkts), kurā reģioniem un autonomajām provincēm ir paredzēta iniciatīva pārskatīt KNT, neparedzot vismaz pakārtotas iniciatīvas pilnvaras arī valstij reģionu vai autonomo provinču bezdarbības gadījumā?
- 4) Vai Direktīvas [92/43] 9. un 10. pants nepieļauj tādu valsts tiesību normu (RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punkts), kurā ir paredzētas reģionu un autonomo provinču tiesības pēc savas iniciatīvas piedāvāt KNT pārskatīšanu, kas ir tikai rīcības brīvība, nevis pienākums pat gadījumā, kad ir konstatēti un formāli apstiprināti piesārņojuma vai vides degradēšanās fakti?
- 5) [...] Vai Direktīvas [92/43] 9. pantā noteiktā procedūra, ko valsts likumdevējs ir reglamentējis RPD Nr. 357/97 3. panta 4.a punktā, ir jāuzskata par procedūru, kurai noteikti ir jānoslēdzas ar administratīvu aktu, vai arī par procedūru, kam ir tikai fakultatīvs rezultāts, [ciktāl] ar “procedūru, kurai noteikti ir jānoslēdzas ar administratīvu aktu”, ir jāsaprot procedūra, kura, “ja ir izpildīti priekšnoteikumi”, izpaužas kā “reģiona priekšlikuma nodošana [...] Komisijai, ko īsteno Vides un teritorijas aizsardzības ministrs”, un nav nozīmes tam, vai procedūru var ierosināt iestāde tikai pēc savas iniciatīvas vai arī pēc kādas personas lūguma [?]
- 6) [...] Vai [Savienības] tiesiskais regulējums un it īpaši Direktīva [92/43] nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts uzsākt svītrocības no saraksta procedūru, nevis veikt papildu uzraudzības un aizsardzības pasākumus, pamatojoties uz privātpersonas paziņojumu par teritorijas degradēšanos?
- 7) Vai [Savienības] tiesiskais regulējums un it īpaši Direktīva [92/43] nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts uzsākt *Natura 2000* tīklā ietvertas teritorijas svītrocības no saraksta procedūru tikai privātu ekonomiska rakstura interešu aizsardzībai?
- 8) Vai [Savienības] tiesiskais regulējums un it īpaši Direktīva [92/43] nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā saistībā ar vispārēji, sociāli un ekonomiski nozīmīgu infrastruktūru projektiem, kas ir atzīti arī [...] Savienībā un kas var radīt kaitējumu atzītai dabiskajai dzīvotnei direktīvas nozīmē, ir paredzēts uzsākt teritorijas svītrocības no saraksta procedūru, nevis veikt kompensējošus pasākumus, lai nodrošinātu vispārēju *Natura 2000* tīkla atbilstību?
- 9) Vai [Savienības] tiesiskais regulējums un it īpaši Direktīva [92/43] nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā dabisko dzīvotņu jomā nozīme ir piešķirta atsevišķu teritorijas īpašnieku ekonomiskajām interesēm, ļaujot tiem panākt, ka valsts tiesa pieņem nolēmumu, kurā ir noteikts pienākums atkārtoti noteikt teritorijas robežas?
- 10) Vai [Savienības] tiesiskais regulējums un it īpaši Direktīva [92/43] nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēta teritorijas svītrocība no saraksta, ja ir notikusi antropogēna, nevis dabiska degradēšanās?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo, ceturto un piekto jautājumu

- 23 Uzdodot savu pirmo, ceturto un piekto jautājumu, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 92/43 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāierosina Komisijai svītrot no KNT saraksta tajā iekļautu teritoriju, ja šajā teritorijā ietilpstoša zemesgabala īpašnieks šīm iestādēm ir iesniedzis lūgumu, atsaucoties uz vides degradēšanos šajā teritorijā.
- 24 Pirms tiek pārbaudīts, vai šajā direktīvā ir paredzēta KNT sarakstā iekļautas teritorijas svītroyšana, jāatgādina par minētajā direktīvā paredzēto procedūru teritorijas iekļaušanai šajā sarakstā. Tādējādi saskaņā ar šīs pašas direktīvas 4. panta 1. un 2. punktu šī iekļaušana, pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts priekšlikumu, notiek ar Komisijas lēmumu. Šajā ziņā Direktīvas 92/43 4. panta 1. punktā ir precizēts, ka attiecīgā gadījumā dalībvalstis ierosina pielāgot minēto sarakstu, ņemot vērā atbilstošo dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa uzraudzības pasākumu, ko šīs valstis veic atbilstoši šīs direktīvas 11. pantam, rezultātus. Savukārt minētās direktīvas 4. panta 4. punktā ir paredzēts dalībvalstu pienākums visām KNT sarakstā iekļautajām teritorijām piešķirt ĪADT statusu.
- 25 Lai gan nevienā šīs pašas direktīvas noteikumā nav tieši paredzēta KNT sarakstā iekļautas teritorijas svītroyšana, tomēr jānorāda, ka ar Direktīvas 92/43 9. pantu Komisijai ir atļauts lemt par ĪADT svītroyšanu no saraksta, ja to attaisno dabiska attīstība, kas novērota saistībā ar uzraudzības pasākumiem, kurus dalībvalsts veic saskaņā ar šīs direktīvas 11. pantu. Tāda svītroyšana nenovēršami nozīmē KNT svītroyšanu, jo saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 4. punktu dalībvalstīm visām KNT ir jāpiešķir ĪADT statuss.
- 26 No tā izriet, ka KNT saraksta pielāgošana, ko dalībvalstis ierosina Komisijai saskaņā ar šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punktu, var ietvert KNT sarakstā iekļautas teritorijas svītroyšanu, kas, tā kā nepastāv īpaši noteikumi, ir jāveic atbilstoši tādā pašai procedūrai, kāda ir noteikta teritorijas iekļaušanai minētajā sarakstā.
- 27 Šajā ziņā jānorāda, ka, lai gan no Direktīvas 92/43 4. panta 1. punktā paredzētajiem noteikumiem par tādu teritoriju noteikšanas procedūru, kurām varētu tikt piešķirts ĪADT statuss, izriet, ka dalībvalstīm attiecībā uz saviem teritoriju priekšlikumiem ir zināma rīcības brīvība, taču tik un tā, veicot šo darbību, tām ir jāievēro šajā direktīvā noteiktie kritēriji (skat. it īpaši spriedumu Komisija/Īrija, C-67/99, EU:C:2001:432, 33. punkts). No tā izriet, ka, ja uzraudzības pasākumu, ko šīs valstis veic saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu, rezultāti liek secināt, ka šie kritēriji vairs nevar tikt ievēroti, un šis secinājums ir neatgriezenisks, minētajām valstīm saskaņā ar šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punktu noteikti ir jāizsaka priekšlikums par KNT saraksta pielāgošanu, kas no jauna nodrošinātu šī saraksta atbilstmi minētajiem kritērijiem.
- 28 Tādējādi, ja KNT sarakstā iekļauta teritorija vairs vispār nevar veicināt Direktīvas 92/43 mērķu sasniegšanu un tārad vairs nav pamata uz šo teritoriju joprojām attiecināt šīs direktīvas prasības, attiecīgajai dalībvalstij ir jāierosina Komisijai minētās teritorijas svītroyšana no saraksta. Ja šī valsts neierosinātu šo svītroyšanu, tā bez panākumiem varētu turpināt tēret šīs pašas teritorijas apsaimniekošanas resursus, kas izrādītos nevajadzīgi dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzībai. Turklāt teritoriju, kuras vispār vairs neveicina minēto mērķu sasniegšanu, saglabāšana *Natura 2000* neatbilstu šī tikla kvalitātes prasībām.
- 29 Dalībvalstu pienākums ierosināt Komisijai tādas KNT sarakstā iekļautas teritorijas svītroyšanu no saraksta, kas neatgriezeniski ir kļuvusi nepiemērota Direktīvas 92/43 mērķu sasniegšanai, ir vēl jo atbildīgāks, ja šajā teritorijā ir iekļauts zemesgabals, kas pieder īpašniekam, kura īpašumtiesību īstenošana ir ierobežota šīs iekļaušanas dēļ, lai gan vairs nav pamata uz minēto teritoriju joprojām

attiecināt šīs direktīvas prasības. Kā savu secinājumu 39. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, kamēr attiecīgā teritorija savu īpašību dēļ atbilst nosacījumiem, kas ļāvuši to iekļaut sarakstā, īpašumtiesību ierobežojumus būtībā attaisno minētajā direktīvā paredzētais vides aizsardzības mērķis (šajā ziņā skat. spriedumu *Križan* u.c., C-416/10, EU:C:2013:8, 113.–115. punkts). Tomēr, ja šīs īpašības neatgriezeniski pazūd, ar šīs teritorijas izmantošanas ierobežojumu saglabāšanu varētu tikt pārkāptas minētās īpašumtiesības.

- 30 Taču ir svarīgi precizēt, ka vienīgi ar apgalvojumu par vides degradēšanos KNT, ko izvirza šajā teritorijā iekļauta zemesgabala īpašnieks, pašu par sevi varētu nepietikt, lai uzsāktu tādu KNT saraksta pielāgošanu. Ir būtiski, lai šāda degradēšanās minēto teritoriju neatgriezeniski padarītu nepiemērotu dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzības vai *Natura 2000* tīkla izveides nodrošināšanai tādējādi, ka šī pati teritorija vairs neatgriezeniski nevarētu veicināt minētās direktīvas mērķu, kas paredzēti tās 2. un 3. pantā, sasniegšanu. Kā izriet no šīs pašas direktīvas 4. panta 1. un 2. punkta, tāda teritorijas iekļaušana šādā sarakstā ir tieši šo aizsardzības un šī tīkla izveides prasību īstenošanas sekas.
- 31 Tādējādi nekāda KNT sarakstā iekļautas teritorijas degradēšanās neattaisno tās svītrošanu no saraksta.
- 32 Šajā ziņā jānorāda, ka Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā, uz kuru ir norāde šīs direktīvas 4. panta 5. punktā, ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāaizsargā KNT, veicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu tur sastopamo dabisko dzīvotņu un sugu noplicināšanos. Ja dalībvalsts neizpilda šo aizsardzības pienākumu attiecībā uz konkrētu teritoriju, tas nebūt neattaisno šīs teritorijas svītrošanu no saraksta (skat. pēc analogijas spriedumu Komisija/Īrija, C-418/04, EU:C:2007:780, 83.–86. punkts). Gluži otrādi, šai valstij jāveic nepieciešamie minētās teritorijas saglabāšanas pasākumi.
- 33 Turklāt ir arī jānorāda, ka KNT sarakstā iekļautu teritoriju ar Direktīvas 92/43 aizsardzības mērķiem nesaderīgs plāns vai projekts var tiesiski būtiskā veidā ietekmēt tikai tad, ja ir ievēroti šīs direktīvas 6. panta 3. un 4. punktā paredzētie noteikumi, uz kuriem ir norāde minētās direktīvas 4. panta 5. punktā un kuros ir noteikta attiecīga ietekmes uz vidi izvērtēšana un – vajadzības gadījumā – visu nepieciešamo kompensācijas pasākumu veikšana tās aizsardzībai.
- 34 Turklāt attiecībā uz plāniem un projektiem, uz kuriem to pieņemšanas brīdī neattiecas Direktīvas 92/43 6. panta 3. un 4. punkts, Tiesa ir spriedusi, ka nevar tikt izslēgta iespēja, ka dalībvalsts pēc analogijas ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktā paredzēto izņēmuma procedūru saskaņā ar valsts tiesībām notiekošā projekta vai plāna, kas var būtiski ietekmēt ar attiecīgās teritorijas saglabāšanu saistītos mērķus, ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā var atsaukties uz vispārējo interešu apsvērumu un, ja pēc būtības ir izpildīti šajā pēdējā minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi, var atļaut veikt kādu noteiktu darbību, kura tādējādi vairs nebūs uzskatāma par aizliegtu saskaņā ar šā panta 2. punktu. Tomēr, lai varētu pārbaudīt, vai ir izpildīti Direktīvas 92/43 6. panta 4. punktā paredzētie nosacījumi, vispirms ir jāizvērtē šī plāna vai projekta radītā ietekme atbilstoši šīs direktīvas 6. panta 3. punktam (skat. spriedumu Komisija/Spānija, C-404/09, EU:C:2011:768, 156. un 157. punkts).
- 35 No tā izriet, ka kompetentajām valsts iestādēm tādējādi pienākums ierosināt teritorijas svītrošanu no saraksta ir tikai tad, ja, neraugoties uz šo noteikumu ievērošanu, šī teritorija neatgriezeniski ir kļuvusi nepiemērota Direktīvas 92/43 mērķu īstenošanai, tāpēc tās klasifikācija par KNT vairs nešķiet attaisnota.
- 36 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo, ceturto un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/43 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāierosina Komisijai KNT sarakstā iekļautas teritorijas svītrošana no saraksta, ja šīs iestādes ir saņēmušas šajā teritorijā iekļauta zemesgabala īpašnieka lūgumu, kurā apgalvota vides degradēšanās šajā teritorijā, ar nosacījumu, ka šis lūgums ir balstīts uz apstākli, ka,

neraugoties uz šīs direktīvas 6. panta 2.–4. punkta noteikumu ievērošanu, minētā teritorija vairs neatgriezeniski nevar veicināt dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību vai *Natura 2000* tīkla izveidi.

Par otro jautājumu

- 37 Ņemot vērā uz pirmo, ceturto un piekto jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu nav jāatbild, jo atbilde uz šo jautājumu vairs nav obligāti nepieciešama pamatlīetas izspriešanai.

Par trešo jautājumu

- 38 Uzdodot savu trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 92/43 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tikai teritoriālajām iestādēm ir piešķirtas pilnvaras pielāgot KNT sarakstu, nevis šo iestāžu bezdarbības gadījumā – vismaz pakārtoti – valstij.
- 39 Šajā ziņā jānorāda, ka ar šo direktīvu ir noteikti pienākumi dalībvalstīm, neminot šo pienākumu izpildes pilnvaru sadalījumu valsts tiesību aktos. Tādējādi minētajā direktīvā nav precizēta pilnvaru ierosināt KNT saraksta pielāgošanu piešķiršanas kārtība valsts tiesību aktos.
- 40 Tā kā šāds precizējums nav veikts, jānodrošina atbilstība LESD 288. panta trešajai daļai, saskaņā ar kuru direktīvas tām dalībvalstīm, kurām tās adresētas, uzliek saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet ļauj šo valstu iestādēm noteikt to īstenošanas formas un metodes. To kompetento valsts iestāžu noteikšana, kuras atbild par Direktīvā 92/43 paredzēto pienākumu izpildi, ietilpst šajā kompetencē.
- 41 Šajā ziņā Savienības tiesībās vienīgi tiek prasīts, lai Direktīvas 92/43 transponēšana valsts tiesību aktos, ieskaitot minēto noteikšanu, nodrošinātu šīs direktīvas pilnīgu piemērošanu pietiekami skaidri un precīzi (šajā ziņā skat. tostarp spriedumu Komisija/Austrija, C-507/04, EU:C:2007:427, 89. punkts).
- 42 Lai gan katrai dalībvalstij ir tiesības iekšēji sadalīt pilnvaras tā, kā tā uzskata par izdevīgu, un ieviest direktīvu ar reģionālo vai vietējo iestāžu veikto pasākumu palīdzību, šī iespēja nevar atbrīvot no pienākuma nodrošināt pilnīgu no šīs direktīvas izrietošo pienākumu izpildi.
- 43 Tādējādi Savienības tiesībās nav prasīts, lai teritoriālajām iestādēm piešķirtās pilnvaras izpildīt minētajā direktīvā paredzētos pienākumus būtu papildinātas ar valsts pakārtotu kompetenci. Turklāt pienākumi, kas dalībvalstij jāveic saskaņā ar šo pašu direktīvu, un it īpaši pienākums ierosināt KNT saraksta pielāgošanu nenozīmē, ka pilnvaru iekšējā sadalījuma aspektā valstij vajadzības gadījumā būtu jārikojas teritoriālo iestāžu vietā to bezdarbības dēļ. Taču Savienības tiesībās ir prasīts, lai saskaņā ar valsts tiesību sistēmā paredzētajiem noteikumiem veiktu pasākumu kopums būtu pietiekami efektīvs pareizai Direktīvas 92/43 prasību piemērošanai (šajā ziņā skat. spriedumu Vācija/Komisija, C-8/88, EU:C:1990:241, 13. punkts).
- 44 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 92/43 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tikai teritoriālajām iestādēm ir piešķirtas pilnvaras pielāgot KNT sarakstu, nevis šo iestāžu bezdarbības gadījumā – vismaz pakārtoti – valstij, ciktāl šāda pilnvaru piešķiršana garantē pareizu minētās direktīvas prasību piemērošanu.

Par sesto līdz desmito jautājumu

- 45 Jāatgādina, ka EKL 267. pantā noteiktajā procedūrā tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu pieņemt savu nolēmumu, un cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Līdz ar to gadījumā, ja uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (skat. tostarp spriedumu *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 39. punkts un tajā norādītā judikatūra).
- 46 Pieņēmums, ka valsts tiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi ir atbilstoši, var tikt noraidīts tikai izņēmuma gadījumos, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem.
- 47 Šajā gadījumā, kā savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu atzinusi pati iesniedzējtiesa, ir skaidrs, ka sestajam līdz desmitajam jautājumam, ko tai izvirzījis *Regione Lombardia*, ir hipotētisks raksturs. Atbilstoši šīs tiesas norādītajiem faktiem šie jautājumi attiecas uz valsts tiesisko regulējumu, kāds patlaban Itālijas tiesību sistēmā nepastāv.
- 48 Tādējādi sestais līdz desmitais jautājums ir jāatzīst par nepieņemamiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 49 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāierosina Eiropas Komisijai Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā iekļautas teritorijas svitrošana no saraksta, ja šīs iestādes ir saņēmušas šajā teritorijā iekļauta zemesgabala īpašnieka lūgumu, kurā apgalvota vides degradēšanās šajā teritorijā, ar nosacījumu, ka šis lūgums ir balstīts uz apstākli, ka neraugoties uz šīs direktīvas, kurā izdarīti grozījumi, 6. panta 2.–4. punkta noteikumu ievērošanu, minētā teritorija neatgriezeniski vairs nevar veicināt dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību vai *Natura 2000* tikla izveidi;
- 2) Direktīvas 92/43, kurā grozījumi izdarīti ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 4. panta 1. punkts un 9. un 11. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tikai teritoriālajām iestādēm ir piešķirtas pilnvaras pielāgot Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu, nevis šo iestāžu bezdarbības gadījumā – vismaz pakārtoti – valstij, ciktāl šāda pilnvaru piešķiršana garantē pareizu minētās direktīvas prasību piemērošanu.

[Paraksti]